Strategisk mediaplan

Biblioteket vid Högskolan i Borås

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Dnr 325-23
Senast uppdaterad: 2023-08-11, version 2.1

Strategisk mediaplan

Contents

Inledning 1
Högskolans organisation och ämnesområden 1
Bibliotekets förvärvsarbete 2
Bibliotekets organisation 2
Förvärvsprinciper 2
Målgrupper 2
Inköp och fjärrlån 3
Elektroniska medier 3
Gåvor & donationer 4
Gallring 4
Uppföljning och utvärdering 5
Olika materialtyper 5
Avhandlingar och övriga publikationer utgivna av Högskolan i Borås 5
Examensarbeten vid Högskolan i Borås 5
Kurslitteratur 5
Standarder 5
Offentligt tryck 6
Läromedel 6
Skönlitteratur och Läslust 6
Barnböcker 6
Dagstidningar 6
Specialsamlingar och dess historik vid Högskolan iBorås 7
Rara böcker 7
Äldre litteratur 7
Barnböcker, historiebeskrivning 9
Svensk Författningssamling (SFS) och Riksdagstrycket 9

Inledning

Denna strategiska mediaplan har som syfte att beskriva vägledande principer för förvärvsarbetet, dokumentera hur arbetet med förvärv är organiserat och följs upp och ska därmed fungera som ett arbetsinstrument för bibliotekets personal. Bibliotekets mediaarbete utgår från lagtexter och vid Högskolan i Borås (HB) styrande dokument.

Enligt 3 kap. 1 § i rektors organisations- och beslutsordning (ROB) ska biblioteket stödja vetenskaplig forskning och utveckling, undervisning och högre studier inom högskolan.

Högskolans organisation och ämnesområden

Högskolan är organiserad i fyra akademier samt en enhet för verksamhetsstöd. Inom akademierna bedrivs utbildning och forskning inom en rad olika områden och ämnen:

- Biblioteks- och informationsvetenskap
- Ekonomi och IT
- Pedagogik och lärarutbildningar
- Teknik och ingenjörsutbildningar
- Textil och mode
- Vårdvetenskap
- Polisiärt arbete

Högskolans forskningsområden är följande:

- Biblioteks- och informationsvetenskap
- Handel och IT
- Människan i vården
- Pedagogiskt arbete
- Resursåtervinning
- Textil och mode

Av dessa har HB examensrättigheter på forskarnivå inom följande områden:

- Biblioteks- och informationsvetenskap
- Resursåtervinning
- Textil och mode (generell examen)
- Textil och mode (konstnärlig examen)
- Människan i vården

Högskolans forskningsområden ska inta en särställning i bibliotekets förvärvsarbete.

Bibliotekets förvärvsarbete

Biblioteket ska, inom ramen för tilldelad budget, bygga upp och tillhandahålla samlingar av både tryckta och elektroniska medier för att snabbt och effektivt kunna tillgodose informationsbehovet för den forskning och undervisning som bedrivs vid HB.

Bibliotekets organisation

Biblioteket är en avdelning inom enheten verksamhetsstöd. Biblioteket är idag organiserat i sex arbetsgrupper: Bibliotekssystem, Forskarstöd och bibliometri, Infopunkt och lärandemiljö, Informationsförsörjning, Informationskompetens och språkpedagogik, kommunikation och webb. Högskolans bibliotek ansvarar även för samordningen av arbetsgruppen EduTech.

Arbetet med förvärv av informationsresurser är organiserat inom arbetsgruppen Informationsförsörjning. Till sitt förfogande har funktionen en media- och publiceringsbudget, *Finansiering av kostnader för publicering,* se beslut Dnr. 1115-22.

Förvärvsprinciper

Relevans, tillgänglighet och behov ska styra bibliotekets mediainköp och utformning av informationstjänster. Högskolans forskningsområden ska inta en särställning bland de informationsresurser som biblioteket tillhandahåller. Bibliotekets samlingar ska stödja bildning, bland annat genom förvärv av skönlitteratur. Övriga områden som på högskolan lyfts fram som viktiga och prioriterade, samt områden under utveckling, ska också återspeglas i samlingarna.

Efterfrågat material som inte redan finns i samlingarna ska snabbt tillhandahållas. Grunden är att förvärvet i huvudsak ska vara användarstyrt, men biblioteket ska även bevaka och förvärva relevant material inom de ämnen som finns representerade på högskolan. Vid val av medieformat ska elektroniska utgåvor prioriteras.

Målgrupper

Bibliotekets prioriterade användargrupper är forskare, personal och studenter vid HB.

Student på HB som upplever en läsnedsättning har rätt till inläst kurslitteratur. Kurslitteraturen laddas ner som talböcker via Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). Om en kursbok inte finns inläst är det möjligt att beställa nyproduktion av kurslitteraturen. Ansvaret för att ge information och inloggning via MTM ligger på biblioteket.

Studenter från andra lärosäten och allmänheten har möjlighet att använda bibliotekets elektroniska informationsresurser, i icke kommersiellt/vinstdrivande syfte, i bibliotekets lokaler. Gällande bibliotekets tryckta informationsresurser har allmänheten rätt till lån med undantag för obligatorisk kurslitteratur och studenter från andra lärosäten är berättigade till lån och fjärrlån.

Inköp och fjärrlån

Inköpsförslag ska så långt som möjligt leda till inköp. Önskemål om fjärrlån av nyare böcker betraktas som inköpsförslag.

Vad gäller inköp av böcker följer biblioteket ramavtalet som Kammarkollegiet har förhandlat fram.

Vad gäller tidskrifter följer biblioteket det av Göteborgs universitet upphandlade avtalet med en tidskriftsagent. Vid behov används även andra leverantörer.

Fjärrinlån görs för böcker inom perifera ämnesområden, äldre litteratur, böcker som kan antas bli lite efterfrågade samt för böcker som ej går att få tag i på annat sätt. Fjärrinlån görs även för artiklar där vi saknar prenumeration och inte har möjlighet att starta en.

Biblioteket deltar i det svenska fjärrlånesystemet som gör att vi, enligt Kungliga bibliotekets (KB) riktlinjer för ett samverkansbibliotek, ställer våra samlingar till förfogande för andra bibliotek.

Elektroniska medier

Databaser och elektroniska medier är en viktig resurs för studenter och forskare. Högskolans utbildningar och forskning ska avspeglas i ett rikt utbud av databaser och elektroniska medier. Dessa utvärderas årligen baserat på användarstatistik.

Biblioteket deltar genom BIBSAM-konsortiet[1] i nationella upphandlingar av e-media och eftersträvar att i så stor utsträckning som möjligt medverka i dessa före egna upphandlingar.

Biblioteket deltar i flera av de transformativa avtal som förhandlas fram inom BIBSAM-konsortiet, för att förenkla forskarnas deltagande i övergången till öppen vetenskap.

Forskare och studenter vid HB efterfrågar i stor utsträckning tillgång till fulltext, vilket biblioteket ska beakta. Biblioteket eftersträvar också rätten till ägande och obegränsat användande av bibliotekets samlingar. För elektroniska resurser betyder det DRM[2]-fri media utan begränsningar vid samtidig användning och med full tillgång över tid (perpetual access[3], inga embargon[4]). Generösa användarvillkor vad gäller nedladdningar, utskrifter, allmänhetens nyttjande i bibliotekets lokaler (walk-in- use) och fjärrlån är viktiga att ta hänsyn till.

Åtkomst till digitala resurser ges företrädesvis via IP-nummerfiltrering när användaren befinner sig på campus. Åtkomst till digitala resurser utanför campus ska ges via verifiering

[1] Sedan mitten av 1990-talet tecknar KB, under namnet BIBSAM-konsortiet, licensavtal för elektroniska tidskrifter och databaser på svenska universitet, högskolor, myndigheter och statliga forskningsinstituts vägnar.
[2] DRM står för Digital Rights Management. Det är ett samlingsnamn för olika sätt att skydda digitalt innehåll.
[3] Perpetual access innebär material som vi äger och därmed har full tillgång till över tid, i motsats till prenumerationstjänster.
[4] Embargo förekommer oftast inom tidskriftsvärlden och innebär att tillgången är fördröjd ett antal månader.

genom proxyserver. I båda fallen kan även SAMLinloggning[5] vara aktuell. En användare skall kunna verifiera sig med sina användaruppgifter tillhandahållna av HB.

Vid val av mediaformat ska elektroniska utgåvor prioriteras och digitala backfiles av tidskrifter ska införskaffas i den mån ekonomin tillåter. Biblioteket ska ha ett stort och varierat utbud av e- böcker och strävar efter att tillhandahålla kurslitteratur i elektronisk form. E-böcker och e- tidskrifter kan förvärvas som köp eller som abonnemang, som enstaka titlar eller som hela paket. För fria e-resurser följer biblioteket samma riktlinjer som övriga resurser.

Gåvor & donationer

Biblioteket följer Högskolan i Borås riktlinjer för mottagande och förvaltande av donationer[6]. Biblioteket tar endast emot gåvor och donationer efter saklig bedömning av materialets relevans och under förutsättning att biblioteket fritt kan förfoga över materialet. De avhandlingar som erhålles som gåva från andra lärosäten införlivas i bibliotekets samlingar om de är av intresse för högskolans ämnesområden.

Gallring

Biblioteket ska bevara samlingar med hänsyn till dagens utbildning och forskning samt för morgondagens forskning. Biblioteket följer utvecklingen i det arbete som bedrivs av Nationellt ramverk för bevarande och gallring och har även skrivit på Avsiktsförklaringen kring bevarande och gallring av fysiska samlingar. Gallring ska ske kontinuerligt och kontrollerat och ansvaret att gallra åligger ämnesansvarig förvärvsbibliotekarie. Med tanke på HB:s forskningsområden kan viss äldre litteratur flyttas ner till plan 1 istället för att gallras. Övriga undantag från gallringskriterierna är t.ex. specialsamlingarna.

De tryckta samlingarna bör inte växa. När digitala backfiles köps in av tidskrifter kan äldre tryckta årgångar gallras. Bland specialsamlingarna gallras ytterst varsamt och bedöms från fall till fall.

Exempel på gallringskriterier:

1. Innehållsmässiga aspekter
    - Föråldrat innehåll
    - Senare upplaga finns
    - Mer aktuellt material finns i elektronisk form
    - Ej längre av intresse
2. Fysisk form
    - Sliten/trasig
    - Ej möjlig att laga
3. Användning
    - Aldrig utlånad

[5] Security Assertion Markup Language är ett språk för hantering av samlad inloggning vilket innebär att användaren bara ska behöva logga in en gång per arbetspass för att komma in på flera webbplatser eller på flera lösenordsskyddade program eller databaser. Även kallat Single Sign On.
[6] Riktlinjer för mottagande och förvaltande av donationer till Högskolan i Borås, Dnr 894-09-101

- Lite utlånad eller ej utlånad på länge
- Flera exemplar av litteratur med liten utlåning

4. När vi är enda biblioteket i Sverige som innehar verket ifråga ska gallring ske varsamt.

Längre fram kan det komma att finnas behov av att formulera rutiner för gallring av e- medier.

Uppföljning och utvärdering

Årligen ska en utvärdering av bibliotekets informationsresurser ske baserat på den statistik om användning som finns att tillgå. Statistik gällande föregående år levereras till KB under februari månad. En gång om året ska arbetsgruppen Informationsförsörjning tillsammans med andra arbetsgrupper samlas för en gemensam analys som ligger till grund för de stora förnyelserna som startar i september. Utöver statistiken ska också utfallet av mediabudgeten för föregående år analyseras. För statistikinsamling och analys används bl.a. bibliotekssystemet Alma.

Olika materialtyper

Avhandlingar och övriga publikationer utgivna av Högskolan i Borås

Den publicering som sker vid högskolan ska finnas tillgänglig i elektroniskt format via DiVA (dnr 117-15), och avhandlingar utgivna vid högskolan i Borås ska även finnas i tryckt format i bibliotekets samlingar.

Examensarbeten vid Högskolan i Borås

Högskolans avsikt är att examensarbetena ska finnas publicerade i DiVA. Biblioteket har inte längre några tryckta examensarbeten i sina samlingar förutom några äldre specialarbeten tillhörande BHS.

Kurslitteratur

Kurslitteratur köps in efter de listor som akademierna fastställer. Biblioteket köper som riktlinje in två utlåningsexemplar av varje bok. Kö på kursböcker bevakas och vid behov köps fler utlåningsexemplar in. Ambitionen är att tillhandahålla kurslitteraturen i god tid innan kursstart, vilket är viktigt så de studenter som har en läsnedsättning har chans att få sin kurslitteratur som talbok i tid. Metod- och teoriböcker kan köpas in i fler exemplar om de väntas bli använda i många kurser.

Standarder

Biblioteket erbjuder i första hand tillgång till standarder i elektronisk form via databasen SIS Standarder och ASTM Compass. Inköp av standard i tryckt form görs i undantagsfall. Biblioteket bevakar inte aktivt utgivningen och förändringar av förvärvade standarder.

Offentligt tryck

Eftersom offentligt tryck från svenska och utländska myndigheter i många fall finns tillgängligt i elektronisk form, förvärvas endast ett begränsat urval i tryckt form. Myndighetspublikationer som endast publiceras i tryckt form förvärvas om de behandlar centrala områden för utbildning och forskning vid HB.

Läromedel

Läromedelssamlingen är en gåvosamling från de största svenska förlagen men samlingen är inte komplett. Fokus i samlingen är grundskolan. Alla ämnen är inte representerade utan tyngdpunkten ligger på svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik.

Skönlitteratur och Läslust

Den skönlitterära samlingen har byggts upp under åren i samarbete med BHS. Samlingen skulle ursprungligen innehålla samtliga litterära genrer och olika upplagor. Nu ser undervisningen annorlunda ut och idag köps skönlitteratur in i begränsad omfattning. Biblioteket vill uppmuntra bildningstanken vilket har bidragit till att vi fortsätter att uppmärksamma litterära priser och ha en så bred samling som möjligt.

Läslust är en satsning för studenternas och personalens nöjesläsning. Den består enbart av pocketböcker, engelsk och svensk, skön- och facklitteratur och står lättåtkomliga på bibliotekets entréplan.

Barnböcker

Biblioteket köper in barnböcker men i begränsad omfattning. Urvalsprinciperna är böcker som nominerats till diverse priser och i huvudsak böcker skrivna av svenska författare. Avdelningarna Hcf, Hcg och barnfack är i fokus, men även bilderböcker och ungdomsböcker köps in. Barnböckerna köps in med tanke på lärarutbildningen men även för Bibliotekshögskolan (BHS).

Dagstidningar

Ett begränsat urval av svenska dagstidningar erbjuds besökarna i tryckt form. Dagstidningarna sparas en vecka och slängs sedan. Urvalet av dagstidningar i elektroniskt format är beroende av vilka databaser som biblioteket abonnerar på och är därför bredare än urvalet i tryckt form.

Specialsamlingar och dess historik vid Högskolan i Borås

Många av de specialsamlingar biblioteket har är donationer och gåvor som biblioteket fått genom åren. De flesta är placerade i glasskåp och i kompaktmagasin på plan 1 i biblioteket, men en del samlingar står på de öppna hyllorna. Biblioteket sparar detta material dels för framtida forskning och dels ur bevarandesynpunkt. En del av materialet är biblioteket nästan ensamma om att ha och kan vara svårt eller omöjligt att ersätta.

Rara böcker

Åke Åbergs samling
Åke Åberg var lärare på BHS under 1970- och 1980-talet och skänkte en samling till biblioteket bestående av böcker som han använt som exempel i sin undervisning, bl.a. för att se olika exempel på bokband. Den är tidstypisk för biblioteksundervisningen och något som biblioteket har valt att spara p.g.a. BHS betydelse för HB.

Rara böcker Textil
Dessa böcker är både gåvor och inköp samt antikvariskt inköpta. En del av titlarna har tillkommit i samband med att Textilinstitutet överfördes till högskolan på 1980-talet. Här finns böcker inom alla möjliga aspekter av textilämnet men också ämnen som inte är specifika inom textil men som på något sätt har varit intressanta för Textilhögskolan, t.ex. konst, konsthantverk och bildverk. Böckerna har placerats i glasskåpen antingen för att de är gamla eller för att de är utformade på ett sätt som gör dem ömtåliga (lösbladssystem t.ex.). En del av böckerna är placerade i glasskåpen p.g.a. att de är klassiker och därför anses viktiga och samtidigt är svåra eller omöjliga att ersätta om de skulle försvinna eller förstöras.

Rara böcker Vett och etikett
Böckerna har placerats i glasskåp p.g.a. att de är äldre och ömtåliga. Några av titlarna har använts på Textilhögskolan i samband med kvinnliga klädkoder och kvinnorollen i äldre tid.

Rara böcker – Nordisk familjebok (ugglan)
Serien sparas för att den är unik vad gäller ortshistoria.

Äldre litteratur

BDI-samlingen är äldre litteratur inom ämnesområdena Bibliotek, Dokumentation och Information och bildar tillsammans med några andra samlingar det som biblioteket kallar för Äldre litteratur. Förutom BDI-samlingen finns MON-samlingen som är material inom alla andra ämnesområden, uppslagsverk, skriftserier samt bibliografier. Gemensamt för dessa samlingar är att det är äldre material som biblioteket inte anser ska gallras men som inte behöver stå på ämnet. Allt ställs upp enligt Numerus Currens[7] för att det ska vara lätt att

[7] Numerus Currens är en uppställningsmetod av böcker efter löpande accessionsnummer, dvs. i den ordning biblioteket erhållit böckerna.

ställa ner nytt material efterhand. Hit hör bl.a. 35 boxar med okatalogiserat undervisningsmaterial från bibliotekarieutbildningen i Solna. Boxarna är SAB-klassade och innehåller broschyrer och häften inom t.ex. Allmänna bibliografier, bibliotekshistoria, katalogisering.

BDI-samlingen
Eftersom BHS spelat en stor roll för högskolan, har också samlingarna inom detta område varit viktiga. BDI-samlingen stod från början i låst magasin och oåtkomligt för bibliotekets användare. Sedan samlingen blev katalogiserad under 1990-talet blev den sökbar och när biblioteket flyttade till Sandgärdet 2004 blev den också tillgänglig på öppna hyllor. Under den stora gallringen 2011, blev mycket av bibliotekets bestånd inom biblioteks-och informationsvetenskap nedflyttat till den samlingen. Det som står i samlingen kan dels utgöra en grund för framtida forskning inom området men också som exempel på material som helt enkelt inte ges ut idag, t.ex. alla bibliografier.

MON-samlingen
I MON-samlingen finns en hel del litteratur inom ämnet pedagogik. I biblioteket fanns tidigt väldigt mycket äldre litteratur från Förskoleseminariet, alltså den äldsta delen av högskolan. Biblioteket har sparat sådant material som inget annat bibliotek har och sådant som är historiskt intressant för kommande forskning om bl.a. svensk utbildningspolitik och förskolepedagogik, men som är för gammalt att ha på ämnet. Mycket av detta material är från 1960-1990-talen. Övrigt i MON-samlingen består av material inom vårdforskning, samt äldre material med textiltekniskt innehåll. Merparten av dessa följde med när Textilinstitutet under 1980-talet överfördes till HB.

Skriftserier
Skriftserier på plan 1 är avslutade serier som biblioteket ansett ska bevaras men som inte längre behöver stå på ämnet. Exempel på dessa serier är Tidens kalender: almanack och uppslagsbok, B(p), som finns från 1922 fram till 1992. Ett annat exempel är Herdaminnen från Sveriges olika stift, L(p), som är ett biografiskt uppslagsverk över präster i ett stift sedan slutet av 1700-talet. Bibliotekets samling är omfattande.

Bibliografier
Biblioteket har en stor samling bibliografier på plan 1. Bibliografi betyder förteckning och är en systematisk beskrivning av böcker eller tidskrifter. En förteckning görs ju i olika syften, en är t.ex. nationalbibliografin som omfattar bokproduktionen i ett land. Biblioteket har ämnesbibliografier som förtecknar böcker inom ett visst ämne. På plan 1 finns Allmänna bibliografier och Ämnesbibliografier. Ur de allmänna bibliografierna har biblioteket samlat en grupp för sig, nämligen Bibliotekstjänst sambindningslistor. Sambindningslistorna är en annoterad bibliografi och används som inköpsunderlag av media för bibliotek runt om i Sverige. På biblioteket finns listorna sedan 1974 och även idag löper prenumerationen på. Att de sparas är ur forskningssynpunkt, för att man ska kunna följa hur recensionsservicen sett ut under årens lopp. Bland de allmänna bibliografierna kan också nämnas Svensk bokkatalog som är Sveriges nationalbibliografi, och biblioteket har den fr.o.m. 1866-1986, liksom Svensk bokförteckning som är den månatliga utgivningen av den svenska bokproduktionen.

Accessionskatalog (AK) över Sveriges offentliga bibliotek, Aa, utgavs årsvis och är en

bibliografi som förtecknar utländska böcker som köptes av forskningsbibliotek from 1886 tom 1993. Den visar i vilken ordning en bok har förvärvats och av vilket bibliotek. AK kan vara av nytta än idag för att belägga en äldre titel som inte katalogiserats i Libris.

Två mycket använda bibliografier är Svenska tidningsartiklar och Svenska tidskriftsartiklar, Aa-c.04. Dessa utgör föregångarna för databasen Artikelsök. Under åren 1952-1999 gavs materialet ut i pappersform, först som Svensk tidningsindex och sedan uppdelat på Svenska tidningsartiklar och Svenska tidskriftsartiklar. Artikelsök introducerades 1984. Dessa index hänvisar till artiklar ur svensk dagspress och svenska tidskrifter. Vi har mikrofilm from 1962-1982 och mikrofiche från 1983-2001 med Svenska tidningsartiklar som det refereras ifrån dessa index. Biblioteket har inte längre tillgång till någon mikrofilm/ficheläsare.

De allmänna bibliografierna utgör också andra länders nationalbibliografier, t.ex. Danmarks.

Barnböcker, historiebeskrivning

Biblioteket hade tidigare en väldigt omfattande barnbokssamling. Från början var det skapat som en barnbiblioteksmiljö, vilket har sin förklaring i att BHS tidigare hade stor inriktning på barnböcker och bokprat. En tidigare lektor vid BHS hade barnböcker som stort intresse (hon recenserade barnböcker i DN och skrev bl. a. sagoböcker), och under hennes överinseende gallrades det i slutet på 1990-talet stora mängder barnböcker. Till största delen var det gallring av exemplar, men det sparades ändå tre exemplar av varje titel. Det var också den första datoriserade katalogen här på biblioteket, med poster från BTJ. Nästa stora gallring gjordes innan RFID-märkningen 2010 och då gallrades både exemplar och titlar. Klassiker och viktiga böcker och sådant som varit utlånat under de senaste tio åren sparades. Vid BHS har det under senare år hållits kurser i barnlitteratur med fokus på vissa författare, t.ex. Astrid Lindgren, Tove Jansson, Lennart Hellsing, och då har biblioteket kompletterat samlingen med relevant litteratur.

Svensk Författningssamling (SFS) och Riksdagstrycket

Biblioteket har SFS mellan år 1787 – 1824 och riksdagstrycket 1971-2009/10.
Dessa samlingar användes tidigare i BHS undervisning.

2023-06-09, version 2.1
2021-09-01, version 2.0
2020-01-14, version 1.2
2016-10-25, version 1.1
2015-10-20, version 1.0